

สภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

The Administration of the Student Development in the Secondary School under Sisaket Provincial Administrative Organization

อาคม คมศรี, อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ*, ประภาศิต อานุภาพแสนยากร**, ประดิษฐ์ ศิลานุตร**

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครู ต่อสภาพการบริหาร งานพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน และเพื่อหาแนวทางพัฒนา การบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามที่กำหนดไว้มี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจการนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านบริหารงานทั่วไปและด้านแหล่งเรียนรู้และชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่

ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามลำดับ คือด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านอาคารสถานที่ ด้านกิจการนักเรียน ด้านแหล่งเรียนรู้และชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน

2. ผลการเปรียบเทียบ

2.1 สภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียน จำแนกตามตำแหน่งพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 สภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2.3 สภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้ 1) ควรกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากร 2) จัดหาบุคลากรให้เพียงพอ 3) จัดอบรมสัมมนาศึกษาดูงาน 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร 5) ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย 7) จัดหาสื่อที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและมีความเหมาะสมกับวัย 8) วางแผนการแก้ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัวแก่นักเรียน

*ที่ปรึกษาหลัก

**ที่ปรึกษาร่วม

9) ควบคุมจัดทำโครงการ/แผนงาน เพื่อประกอบการพัฒนาผู้เรียน 10) ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม 11) ควบคุมอาคารสถานที่ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน 12) ปลูกฝังการดูแลความสะอาด 13) กำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา 14) ควบคุมส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ 15) ควบคุมบริหารงานด้วยความโปร่งใส 16) จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 17) ควบคุมจัดห้องสมุดให้มีหนังสือที่ทันสมัย และจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ABSTRACT

The objectives of the study were 1) To study the Administration of the Student Development in the Secondary School under Sisaket Provincial Administrative Organization. 2) To compare the Administration of the Student Development in the Secondary School under Sisaket Provincial Administrative Organization. on position, worked experience and school size. 3) To investigate the guidelines for development in the Secondary School under Sisaket Provincial Administrative Organization on the 7 stages Administration are ; 1) Personnel 2) Learning process 3) Media Teaching 4) Student Affairs 5) Premises 6) General Administration 7) Learning resources and community

The samples in this study were 269 school administrators and teachers of Sisaket Provincial Administrative Organization. The research instruments to collect the data were questionnaires. Analytical Statistics were Frequency, Percentage, Means, Standard Deviation, Testing the value of T (T-test), One-Way ANOVA and Tested in pairs.

The results found that:

1. The Administration of the Student Development in the Secondary School under Sisaket Provincial Administrative Organization found overall were in high level. Consider found the most active were personnel, the general administration, the learning process and the minimal role was media teaching.

2. The comparison of the Administration of the Student Development in the Secondary School under Sisaket Provincial Administrative Organization are as followed;

2.1 The study found that there was a significantly different at the 0.05 level on the position.

2.2 The study found that there was a significantly different at the 0.01 level on the worked experiences.

2.3 No significant different on the sizes of the school.

3. The study found that the guidelines for Administration of the Student Development in the Secondary School under Sisaket Provincial Administrative Organization are as followed; 1) Should specify the policy and plan personnel development. 2) Provide sufficient personnel. 3) Provide field trip. 4) Provide learning activities in accordance with the curriculum. 5) Encourage teachers to do research to develop quality education. 6) Develop learning and teaching. 7) Provide materials that are consistent with the subject and are appropriate for ages. 8) Plan, solutions to personal problems to students. 9) Should prepare the project / program to support the development of learners.

- 10) Promote moral. 11) Should provide enough building for students. 12) Cultivate cleanliness habits to students. 13) Specify vision of providing education 14) Should encourage and support 15) Should be administered with transparency. 16) Provide document published resources and local knowledge. 17) Should have a library of books on art and learn a variety of sources.

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านของเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม จึงเป็นยุคของสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่ความรู้ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศจะต้องปรับตัวให้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา และพร้อมที่จะเผชิญสถานการณ์ในทุกๆ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชาติให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นต้องหาทางในการดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มขีดความสามารถ ทำให้เป็นคนที่รู้จักวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (วัลลีย์ สัตยาศัย, 2547, น.2)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมามีถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา ได้บัญญัตินโยบายหลักของชาติในด้านสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ และให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศ ได้แก่ มาตรา 49 ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายโดยรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษา โดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นด้วย การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐมาตรา 80(3) ได้บัญญัติให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกๆระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ และสังคมโดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกรวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, น.14)

จากความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ สภาพการดำเนินงานในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลประกอบการ พิจารณา กำหนดนโยบาย แนวทางการวางแผน การตัดสินใจ ส่งเสริมและพัฒนาให้สามารถบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการประเมิน จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหาสาระ ครอบคลุม 7 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านบุคลากร 2. ด้านกระบวนการเรียนรู้ 3. ด้านสื่อการเรียนการสอน 4. ด้านกิจการนักเรียน 5. ด้านอาคารสถานที่ 6. ด้านบริหารงานทั่วไป 7. ด้านแหล่งเรียนรู้และชุมชน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 35 โรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 862 คน แยกเป็นผู้บริหาร จำนวน 209 คน และครู จำนวน 653 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษที่ได้จากกลุ่มประชากรโดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp.607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 65 คน ครูจำนวน 204 คน รวมจำนวน 269 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพทั่วไป แบ่งเป็นตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ได้กำหนดไว้มี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจการนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านแหล่งเรียนรู้และชุมชน

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า สภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามลำดับ คือด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านอาคารสถานที่ ด้านกิจการนักเรียน ด้านแหล่งเรียนรู้และชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน

2. ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

2.1 จำแนกตามตำแหน่งนั้น พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมแล้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านกิจการนักเรียน ด้านอาคารสถานที่และด้านบริหารงานทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานนั้น เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานนั้น พบว่า สภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนนั้น เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนนั้น พบว่าสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียน เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมแล้วไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนา

3.1 ด้านบุคลากร ควรกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีบุคลากรเพียงพอต่อความต้องการในแต่ละกลุ่มสาระวิชาควรจัดอบรมสัมมนาศึกษาดูงาน

3.2 ด้านกระบวนการเรียนรู้ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเนื้อหา ควรพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรจัดหาสื่อที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและมีความเหมาะสมกับวัย

3.4 ด้านกิจการนักเรียนควรวางแผนการ เพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัว และแนะแนวอาชีพแก่นักเรียน ควรจัดทำโครงการ/แผนงาน เพื่อประกอบการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ในการเรียนรู้และส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม

3.5 ด้านอาคารสถานที่ ควรจัดอาคารสถานที่ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ควรปลูกฝังให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ

3.6 ด้านบริหารงานทั่วไป ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ควรส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ ด้านกิจกรรมการเรียนให้เพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพ ควรบริหารงานด้วยความโปร่งใส

3.7 ด้านแหล่งเรียนรู้และชุมชน จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ครู และเผยแพร่แก่สถานศึกษาอื่น บุคคล องค์กร ชุมชน และหน่วยงานอื่น ควรจัดห้องสมุดให้มีหนังสือที่ทันสมัย ควรจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเอื้อต่อการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายดังนี้

สภาพการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพการพัฒนาคุณภาพนักเรียนมากที่สุดคือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพการพัฒนาคุณภาพนักเรียนน้อยที่สุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ซึ่งผลของการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้จะมาจากการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในทุกวันนี้ ต้องสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และจุดเน้นการพัฒนาการศึกษาทั้งในระดับรัฐบาล ระดับกรม คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพ วาทหงษ์ (2550, น.110-112) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดองค์ประกอบที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ในสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ระดับการจัดองค์ประกอบที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกันโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านแหล่งเรียนรู้และชุมชน ด้านกิจการนักเรียน และด้านกระบวนการเรียนรู้

1. ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน รองลงมาคือ บุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนทั้งทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม และบุคลากรมีการอบรมนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างสม่ำเสมอ บุคลากรร่วมกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และบุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาการทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนสอดส่องดูแลและอบรมนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับฉันทานันท์ บุญธรรม (2557, น.56) ได้ทำการค้นคว้าเรื่องการศึกษาศาภาพการบริหารงานบุคลากรสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลกในด้านวินัยพบว่าบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 15 สถานศึกษามีการให้ความรู้ทางด้านวินัยให้บุคลากรอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในเรื่องระเบียบวินัย และมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีวินัย ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

2. ด้านกระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ มีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง สอดคล้องกับกฤษณี พิภูลแกม (2551, น.66-103) ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่าการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ปลุกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือห้องสมุดมีหนังสือ เอกสารสำหรับการศึกษาค้นคว้าที่หลากหลายรองลงมาคือ สื่อมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา มีการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และสื่อมีความเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการซ่อมแซมบำรุงสื่อให้พร้อมที่จะใช้งานได้ตลอดเวลาสอดคล้องกับสุรพล พิมพ์สอนและคณะ (2557, น.56-72) ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี และเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) ขยายการบริการแหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี ที่รวดเร็ว ทันสมัย สะดวกต่อการใช้งาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก และระบบเครือข่ายด้านเทคโนโลยีชุมชนสามารถเอื้อต่อการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อการรับรู้ และการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องปรับห้องสมุดให้เป็นศูนย์กลางของสื่อต่างๆ จัดหาคอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในการบริการให้ผู้เรียนอย่าง

เพียงพอ เหมาะสมกับเนื้อหา สะดวกและสามารถค้นคว้าได้ทุกที่ทุกเวลา 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในการสืบค้นข้อมูล และพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาไม่ได้จัดให้มีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นคว้าหาความรู้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรพัฒนาให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมครูจัดการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการสืบค้น 3) ส่งเสริมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีทักษะและความสามารถในการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ มีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน มีความพร้อม และมีความตั้งใจในการจัดการเรียนการสอน มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาควรปรับโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ระบบแสงสว่าง สื่อ เทคโนโลยีที่เชื่อมโยงกับโลกภายนอกและบูรณาการในการใช้เวลาเรียนให้ยืดหยุ่น ซึ่งมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู

4. ด้านกิจการนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ มีการปลูกฝังเรื่องระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เจตคติแก่ผู้เรียน รองลงมาคือมีการกำหนดนโยบาย และแผนงานด้านกิจการนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดทำสำมะโนนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับชูไฮลา จิตรบรรทัด (2549, น.116-117) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี พบว่า สภาพปัจจัยด้านคุณภาพนักเรียน โดยรวมผลการประเมินได้มาตรฐานในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ส่วนใหญ่ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพดีในระดับดี และยังสอดคล้องกับประวีตา มีเปี่ยมสมบูรณ์ (2556, น.99-100) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม พบว่าปัจจัยด้านนักเรียนสามารถรวมพยากรณ์มาตรฐานผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม ได้ ทั้งนี้เพราะนักเรียนนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อโรงเรียนประถมศึกษา เป็นความสามารถของโรงเรียนในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เสริมสร้างและฝึกอบรมให้นักเรียนมีความรู้ มีเหตุผล มีคุณธรรม มีความประพฤติดีและมีทักษะในการเรียนต่อไป

5. ด้านอาคารสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ มีการจัดสภาพแวดล้อมร่มรื่น สะอาด สวยงาม รองลงมาคือ อาคารห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ และมีการให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอมภายในโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ อาคารเรียน ห้องเรียน ไม่มีกลิ่นและ/หรือเสียงรบกวนจากภายนอก สอดคล้องกับวีระศักดิ์ ศรีอุตร (2553, น.54-55) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ พบว่าผู้บริหารและครูธุรการมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การกำหนดแนวทางการวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ มีการบำรุงดูแล พัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมทั้งจะใช้ประโยชน์ มีการติดตามและตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อประโยชน์การเรียนรู้ และมีการสรุป ประเมินผล และรายงานการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

6. ด้านบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน รองลงมาคือ การกำหนดแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับพันธกิจ และการกำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมสนับสนุนงาน

อนามัย และโภชนาการในโรงเรียน สอดคล้องกับวีระศักดิ์ ศรีอุตร (2553, น.57) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหารและครูธุรการมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสำรวจความต้องการในการเข้ารับบริการ การศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย รองลงมา ได้แก่ การวางแผนการดำเนินการนำนักเรียนที่ศีกษานอกศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการ การกำหนดเขตพื้นที่บริการการศึกษาของแต่ละสถานที่ของแต่ละสถานศึกษา โดยประสานงานกับเขตพื้นที่ และมีการประสานเชื่อมโยงความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาตามลำดับ

7. **ด้านแหล่งเรียนรู้และชุมชน** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรก คือมีการจัดห้องสมุดให้มีหนังสือที่ทันสมัย รองลงมาคือ มีการจัดและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดบริการแหล่งเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้งผู้เรียน บุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน และชุมชน และกำหนดผู้รับผิดชอบในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และมีการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งสอดคล้องกับกฤษพร พิกุลแกม (2551, น.66-103) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ รองลงมาคือ จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนางานด้านวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยสภาพการบริหารงานพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาคุณภาพดังนี้

1. ควรกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ จัดให้มีบุคลากรเพียงพอต่อความต้องการในแต่ละกลุ่มสาระวิชา จัดอบรมสัมมนาศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเนื้อหา ควรพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรจัดหาสื่อที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและมีความเหมาะสมกับวัย
4. ควรวางแผนการเพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัวและแนะแนวอาชีพแก่นักเรียน ควรจัดทำโครงการแผนงาน เพื่อประกอบการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ในการเรียนรู้และส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม
5. ควรจัดอาคารสถานที่ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ควรปลูกฝังให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ
6. ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ควรส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณด้านกิจกรรมการเรียนให้เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียนเพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพ ควรบริหารงานด้วยความโปร่งใส
7. จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ครู และเผยแพร่แก่สถานศึกษาอื่น บุคคล องค์กร ชุมชน และหน่วยงานอื่น ควรจัดห้องสมุดให้มีหนังสือที่ทันสมัย ควรจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเอื้อต่อการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยศึกษาสภาพที่ส่งเสริมและส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียน และการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และซ่อมแซมบำรุงให้สื่อพร้อมใช้งาน เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- คุณตรี พิกุลแกม. (2551). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชูโอลา จิตบรรทัด. (2549). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ณัฐนันท์ บุญธรรม. (2557). การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคลากรสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ประวีตา มีเปี่ยมสมบูรณ์ (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม. วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, 7 (1), 91–112. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 ก. ตอนที่ 47 ก. หน้า 15. 24 สิงหาคม 2550.
- วัลลี สัตยาศัย. (2547). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รูปแบบการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: บุ๊คเน็ท.
- วีระศักดิ์ ศรีอุตร. (2553). การศึกษาสภาพการบริหารทั่วไปในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สุภาพ วาทหงส์. (2550). การจัดองค์ประกอบที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุระพล พิมพ์สอน และคณะ. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วารสารครุศาสตร์, 42(3), 56–72.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryie W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. np.